

Arnhem pioniert succesvol met afvalscheiding in hoogbouw- en krachtwijk

Omgekeerd Inzamelen is een succes in Arnhem, zelfs in een hoogbouw- en krachtwijk (aandachtswijk, red.). Een half jaar na de invoering bieden inwoners 70 procent meer papier en 370 procent méér kunststof verpakkingen gescheiden aan. Waar de meeste gemeenten in welwillende wijken startten, koos Arnhem bewust anders. Met positief resultaat - dankzij de afvalcoaches.

Dat wordt een hele klus, dacht Geert Boonzaaijer, senior-projectleider van de cluster Openbare Ruimte van de gemeente Arnhem toen hij het project Omgekeerd Inzamelen ging begeleiden. Hij realiseerde zich dat bewoners echt een omslag zouden moeten maken. Want wie loopt er in Nederland nou met z'n restafval over straat? En wie wil afscheid nemen van een restafvalcontainer die lekker dichtbij of zelfs in de flat staat? Zijn opdracht kwam van de gemeenteraad die de doelstelling 65 procent hergebruik van afval wil halen. Daarvoor is het noodzakelijk dat een nieuwe inzamelmethode overal in de stad een succes wordt. Laten we daarom óók starten in een hoogbouw- en een krachtwijk, was de boodschap. Daarmee was echter nog amper ervaring opgedaan in Nederland. Voor het pionierswerk dat Arnhem besloot aan te gaan, ontving ze een bijdrage van de Europese Unie vanuit het Life+ fonds.

Oplossing voor hoogbouw

Bij Omgekeerd Inzamelen brengen bewoners hun restafval zelf naar een ondergrondse container in de buurt. Het aanbieden van gescheiden afval wordt juist makkelijker gemaakt. "Voor bewoners van de

hoogbouwwijk is het niet nieuw om restafval weg te brengen, de meesten deden dat al," vertelt Boonzaaijer. "Maar in de nieuwe situatie staat die restafvalcontainer soms op grotere afstand van huis, zeker voor hoogbouwbezoekers die gewend waren aan een in pandige verzamelcontainer. Echt nieuw is dat de hoogbouwbezoekers nu ook met hun oud-papier en kunststofverpakkingen naar ondergrondse containers in de wijk moeten."

Dat laatste lijkt in strijd met het principe achter Omgekeerd Inzamelen dat het aanbieden van gescheiden afval eenvoudiger moet worden. Geert Boonzaaijer vindt van niet: "Bewoners kunnen hun afval, of ik zeg liever grondstoffen, nu op elk gewenst moment aanbieden. Dat is prettig als je in een flatje woont en weinig ruimte hebt. En veel mensen willen hun kunststof verpakkingen graag snel kwijt, want na enige tijd gaat de zak met verpakkingen toch stinken." De ondergrondse containers voor papier en kunststoffen staan op logische plekken in de wijk en worden wekelijks geleegd. Voor het gescheiden aanbieden van gft-afval kunnen hoogbouwbezoekers een citybin krijgen. Voor de laagbouw koos Arnhem het inzamelstelsel met drie mini-containers per huishouden (voor kunststoffen, papier en gft) die aan huis worden geleegd. Restafval moet naar ondergrondse containers in de wijk worden gebracht. Bewoners uit alle startwijken ontvingen een afvalpas om de ondergrondse restafvalcontainers te openen.

Aanloop

Op 1 januari 2014 ging het nieuwe inzamelstelsel van start in de wijken De Laar-West (in hoofdzaak laagbouw), Over het Lange Water (veel hoogbouw) en Malburgen Oost-Noord (krachtwijk). En enigszins tot verrassing van Boonzaaijer gaat het in alle wijken erg goed. Na een half jaar waren acht van de negen afvalscheidingsdoelen die de gemeente zich had gesteld al gerealiseerd (zie kader).

"De eerste weken meldden zich nogal wat bewoners die vreesden dat ze moesten betalen voor elke keer

De afvalcoach geeft voorlichting aan bewoners over afvalscheiding en heeft een signaalfunctie.

dat ze de container openen, maar die konden we geruststellen. Er lag tijdelijk veel vuil naast sommige containers omdat de toegangscontrole haperde. Ook bleken de ondergrondse containers voor restafval vaker te moeten worden geleegd dan voorzien. Deze zaken hebben we snel opgelost.”

Arnhem zette een stevig monitoringsprogramma op om de vinger aan de pols van de uitvoering te houden (zie kader monitoring). De uitkomsten daarvan laten zien dat het na de ‘kinderziektes’ al snel goed ging, niet alleen met de hoeveelheid gescheiden afval. “Ook wat de buitenruimte kwaliteit betreft, scoren we bij circa 95 procent van de controles in alle startwijken inmiddels een A of zelf A+”, vertelt Boonzaaijer. “En onderzoek onder bewoners na een half jaar, laat zien dat men heel tevreden is over de inzameling van papier en kunststofverpakkingsafval. Het rapportcijfer voor de inzameling van restafval mag nog wel hoger.”

Hoeveelheid ingezameld afval/grondstof in kg per inwoner per jaar

Startwijk	Grondstof / afvalstof	Nulmeting	Doel	Resultaat 6 mnd
Hoogbouw	Papier / karton	26	35	44
	Plastic verpakkingsmateriaal	4	12	16
	Restafval	206	186	197
Laagbouw	Papier / karton	31	43	62
	Plastic verpakkingsmateriaal	5	17	19
	Restafval	270	238	196
Krachtwijk	Papier / karton	26	35	37
	Plastic verpakkingsmateriaal	2	6	18
	Restafval	305	287	216

Monitoring

Vanaf het begin van het project zette Arnhem flink in op monitoring. Uiteraard worden de (gescheiden) ingezamelde hoeveelheden afval en grondstoffen per wijk gewogen (na iedere inzamelronde) en wordt de samenstelling van het restafval door middel van sorteerproeven bepaald (voor, tijdens en na het proefjaar). Maar ook het afval aanbiedgedrag wordt gevolgd. Hiervoor liet de gemeente alle mini-containers chippen, en zijn ondergrondse restafvalcontainers alleen te openen met een afvalpas. Daarnaast gaat twee maal per week een extern bureau langs alle ondergrondse containers om te registeren of en zo ja hoeveel afval er naast de containers ligt. Ook wordt onderzocht hoe tevreden bewoners zijn over Omgekeerd Inzamelen, via drie enquêtes onder 2000 huishoudens.

Communicatie is essentieel

Gevraagd naar het geheim van het succes tot nu toe, wijst Boonzaaijer allereerst op de gedegen voorbereiding die zo'n anderhalf jaar in beslag nam. “Het slagen van het project staat of valt met de medewerking van bewoners, dus daar hebben we veel energie in gestoken. Vooral het kiezen van locaties voor de ondergrondse containers vroeg veel tijd, want we wilden bezwaren van bewoners tegen de voorgenomen locaties zorgvuldig behandelen.” Voordat de nieuwe inzamelmethode van kracht werd, waren bewoners ook al intensief geïnformeerd over de veranderingen die hen te wachten stonden, via nieuwsbrieven, een website, noticeboards in de wijken met ‘afvalthermometers’, inloopavonden en samenwerking met scholen. Maar de grootste troef in de communicatie met bewoners bleek de inzet van zogeheten afvalcoaches.

Afvalcoaches

“Afvalcoaches zijn elke dag aanwezig in de startwijken, vier per wijk,” zegt Boonzaaijer. “Afvalcoaches zijn een uniek Arnhems fenomeen. Samen met het CWI hebben we twaalf mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt opgeleid. Ze geven voorlichting aan bewoners over afvalscheiding en beantwoorden vragen. Ze houden tegelijkertijd in de gaten of er bijplaatsingen of andere problemen zijn en spreken actief mensen aan die ‘verkeerd afvalscheidingsgedrag’ vertonen.” “Dat werkt buitengewoon goed,” beaamt Boonzaaijers collega Bert Verweij, die als directievoerder Afval eveneens betrokken is bij het project. “De afvalcoaches zijn er ook ‘s avonds en in het weekend. Ze werden al snel bekende gezichten in de wijk en ze maken praatjes met de bewoners. Dat wordt gewaardeerd. Het is voor bewoners veel laagdrempeliger hen iets te vragen dan de gemeente te bellen. Ook hebben ze een signaalfunctie. Zien ze bijvoorbeeld bijplaatsingen dan is de lijn met SITA en de handhavers kort.”

Uitrollen

Hoe lang de afvalcoaches in de wijken blijven en hoe het verder gaat als ze weer zouden verdwijnen, weet Boonzaaijer niet. “De bedoeling is dat afvalcoaches doorstromen naar reguliere banen, op dit moment wordt daar hard aan getrokken.” De gemeenteraad zal op basis van de resultaten na een jaar bepalen of Omgekeerd Inzamelen wordt uitgerold in de hele stad. Daarbij gaat het uiteraard ook over de kosten en over de inzet van de afvalcoaches. Gezien de positieve resultaten tot nu toe, ziet Boonzaaijer de besluitvorming hierover met vertrouwen tegemoet. Arnhem deelt alle kennis en ervaringen met Omgekeerd Inzamelen op www.arnhem.nl/oiprofs

Tekst: Miranda Koffijberg, communicatieadviseur Omgekeerd Inzamelen Arnhem